

IZ STAROG I NOVOG ZAGREBA

Muzej grada Zagreba (osnovan 1907. godine) ne bavi se samo strogo muzejskim djelatnostima: čuvanjem, proučavanjem i izlaganjem zbirki umjetnina i starina kao dijela duhovnog blaga iz prošlosti narodne, nego se bavi i objavljivanjem (u Zborniku »Iz starog i novog Zagreba«) otkrivenih i proučenih, a za historiju Zagreba iznad svega važnih dokumenata.

Ti su podaci neophodni za pisanje jedne cjelovite historije grada Zagreba kakvu do danas, na žalost, još nemamo. Sigurno je, mada ne i poznato, da je grad Zagreb matičar mnogih kulturno-historijskih zbivanja i začetnik mnogih naprednih pokreta. Izdavač Zbornika »Iz starog i novog Zagreba« (što mu nije primarna djelatnost) sigurno ima na umu kompleksnost zadataka za koje su tek djelomično načete predradnje. Niz materijalnih pojava koje su stalno prisutne nisu potpuno historijski rasvijetljene: mnogo toga je tek hipotetički dodirnutu.

U svojoj afirmiranoj ediciji »Iz starog i novog Zagreba«, Muzej se predstavio kao aktivna naučna ustanova koja znatno doprinosi objelodanjivanju otkrivenog i obradenog duhovnog blaga grada Zagreba.

Nedavno je ugledao svjetlo dana i treći svezak »Iz starog i novog Zagreba« uz materijalnu pomoć Savjeta za prosvjetu i kulturu i Gradske skupštine grada Zagreba. Radovi koji su u njemu objavljeni zaslužuju osobitu pažnju, jer su nam potrebni u širem smislu (za one koji dolaze da vide i makar djelomično upoznaju Zagreb i za nastavnike kojima može poslužiti kao pomagalo umjesto dobrog povijesnog udžbenika uglavnom za srednji i viši uzrast učenika), te u užem smislu (za one koji ovdje u Zagrebu žive i makar na jedno oko vide da su stvarno u Zagrebu i da ga žele upoznati kao svoj grad).

U trećem svesku objavljen je niz studija i članaka iz raznih područja prošlosti grada: koja su istražena i koja se istražuju. Nedostaju prilozi iz najstarije historije ovoga kraja, kao da historičari svoj istraživački žalac ne mogu iščupati iz materijala srednjega vijeka, kojega su, mada je prilično istražen, fragmenti i ovdje naročito zanimljivi. Možda stoga što se Zagreb tada rađao onakav kakav nam danas nije bliz, te je zbog toga interesantan i drag sa svim svojim protivurječnostima.

Uvodni članak koji je napisao Boris Bakrač nadahnut notom simbolike, zapravo je retrospektiva na grad njegovog djetinjstva i meditacija na sva djetinjstva našega grada. Nada Klaić piše o uzrocima otpora protiv crkvene desetine u zagrebačkoj biskupiji, a Ana Deanović donosi vrlo zanimljive materijale o Zagrebačkoj katedrali u okvirima prvih iskapanja. Marija Schneider, upućujući nas kronološkim uvodom u bit materije, iscrpno piše o likovnim dokumentima građe povijesti Remeta, Lelja Dobronić nas upoznaje s radničkim naseljima Zagreba u 19. vijeku, a Franjo Buntak se predstavlja s dva veoma svježja rada: s hipotezom o majstorima koji su klesali južni portal crkve Sv. Marka i s iscrpnom raspravom o demonstracijama na zagrebačkim ulicama u proljeće 1903. god.

Pored niza članaka iz dalje i bliže povijesti Zagreba, koji tretiraju različita historijska pitanja, ističu se Šiblovi podaci o prvim političkim akcijama komunista u okupiranom Zagrebu i Kolaciovi sistematizirani »Problemi urbanističkog razvoja Zagreba«.

Knjiga je ukusno opremljena, a sadrži 300 stranica i niz interesantnih fotosa.

NIKOLA PULIĆ

Zagrebačka panorama 69